

BESPREKING

door Drs. H. Marseille

„Bijdrage tot de discussie over het pensioenvraagstuk” (naar aanleiding van het in januari 1980 verschenen concept Vierde Interimrapport van de Commissie Pensioenen van de Stichting van de Arbeid over de pensioenplicht).

De kritische toon waarin deze bijdrage van het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds (ABP) en het Pensioenfonds PGGM gezet is laat zich goed vertolken met de conclusie in de inleidende paragraaf: „Een in opzet en uitvoering onwerkbaar pensioensysteem dreigt te worden ingevoerd”.

Hiermede scharen beide fondsen, naar hun zeggen een zekere terughoudendheid overwinnend, zich in de rij van degenen die een waarschuwend geluid laten horen over de plannen van de pensioencommissie omtrent de komende pensioenplicht. Deze plannen hebben gaandeweg vorm gekregen in een aantal interimrapporten. Het in december 1979 uitgebrachte concept 4e interimrapport, een lijvig werk van 150 pagina's, met een groot aantal bijlagen daaraan toegevoegd, geeft breedvoerig, motiverend, goed samenvattend weer welke opzet en welke uitvoering van de pensioenplicht de commissie voor ogen staat.

De kritiek van het ABP en het PGGM richt zich vooral op de gecompliceerdheid van het door de commissie voorgestane pensioensysteem en op de uitvoeringsorganisatie. Gecompliceerd is de reeds in een eerder stadium als uitgangspunt gekozen regeling: final-pay met toepassing van het levensjarenbeginsel. Deze regeling is veel moeilijker in te passen in de bestaande pensioenregelingen dan een final-pay regeling op basis van het dienstjarenstelsel met indexatie van premievrije aanspraken, welke laatste vorm in de praktijk veel meer voorkomt. Beide stelsels beogen, zij het op verschillende wijze, pensioenverlies bij vertrek te voorkomen.

Gecompliceerd is ook, zo stellen de auteurs, de pluriforme structuur van de uitvoeringsorganisatie. In een moeizaam bereikt compromis is besloten de pensioenplicht te doen uitvoeren door de bestaande pensioenfondsen en pensioenverzekeraars.

De consequentie is tweeledig:

- a. Het final-pay systeem met levensjarenbeginsel, met daaraan gekoppeld het zogenaamde 65-X financieringsstelsel, leidt tot extreem hoge lasten voor oudere deelnemers. Het plan van de pensioencommissie voorziet dan ook in een landelijke verevening · op basis van theoretische lasten · teneinde een gelijkmatige spreiding van lasten over de ondernemingen te verkrijgen. Afgezien van bij die verevening optredende ongewenste neveneffecten betekent dit „een torenhoog uit het stadssilhouet oprijzend administratief orgaan” voor de uitvoering en coördinatie van de verevening (zie Be-

schouwingen over een komende pensioenplicht, maart 1978, Kring van Onafhankelijke Raadgevende Actuarissen).

- b. De pensioenfondsen en verzekeringsmaatschappijen worden opgescheept met een meerledige pensioen- en premieadministratie. Het premieplichtige gedeelte moet mede in verband met de verevening afzonderlijk geregistreerd worden. De restrictieve bepalingen voor inpassing in bestaande pensioenregelingen zullen in een niet onbeduidend aantal gevallen leiden tot een boven-pensioenplichtig (zogenaamd *excedent*) gedeelte waarbij de bestaande aanspraken bij invoering van de pensioenplicht nog als een afzonderlijke categorie moeten worden onderscheiden. Daar komt bij dat de uitkering van het ingegane wettelijke pensioen volgens de plannen door één orgaan zal geschieden waartoe overdracht van reserves aan het uitvoeringsorgaan van de laatste werkgever moet plaatsvinden. Door de pensioencommissie wordt in verband daarmee de invoering van de zogenaamde pensioenpas aanbevolen die de werknemer in zijn levensloop moet vergezellen. Al met al een grote extra belasting van de uitvoeringsorganen die niet licht mag worden opgevat.

De auteurs wijzen terecht nog op het kostenaspect. De ambitieuze plannen van de pensioencommissie zullen door de regeling als zodanig en de maatschappelijke kosten verbonden aan de uitvoering een kostenverhoging voor bedrijven en instellingen tengevolge hebben.

Twijfel wordt geuit of de huidige economische situatie voldoende ruimte laat de plannen te realiseren.

De beide auteurs staan een alternatief voor dat waard is overwogen te worden. Dat alternatief is ingegeven door de overweging dat een snelle invoering van de pensioenplicht het meest gediend is met een regeling die niet te kostbaar is en bovendien eenvoudig van opzet. Hun voorstel luidt ondermeer:

- bescheiden start met een minimum opbouw van bijv. 1%, teneinde een voorziening te vormen voor de meest schrijnende gevallen (de zgn. witte plekken), met geleidelijke verhoging nadien, afhankelijk van de macro-economische omstandigheden, tot de door de commissie voorgestelde 14%;
- diensttijd-evenredige premievrije aanspraken bij vertrek, gecombineerd met een passend financieringsstelsel - dat wil zeggen met volledige kapitaaldekking -;
- indexatie premievrije rechten minstens uit de overrente;
- geen vereveningsinstituut, wel controle op de uitvoering door middel van verklaringen van accountants en actuarissen;
- nadere studie aan de hand van opgedane ervaringen over de uiteindelijke gewenste inhoud van de pensioenplichtregeling.

Met deze voorstellen zitten de beide fondsen op dezelfde lijn als de Kring van Onafhankelijke Raadgevende Actuarissen. In de voorstellen van de commissie zit nog een element besloten dat in het hier besproken geschrift van het ABP en het PGGM niet wordt genoemd. De cumulatieve werking van *final-pay* en achterbalkon (bij keuze voor het levensjarenbeginsel) en de financiering volgens het 65-x stelsel doet bij voortgaande inflatie in grote mate een lasten-

verschuiving naar de toekomst ontstaan; die heeft ondermeer tot gevolg dat de hoogte van de pensioenplichtlasten sterk afhankelijk is van de gemiddelde landelijke leeftijdsopbouw. Om enig inzicht te krijgen in de lasten op langere termijn verbonden aan de adoptie van het geesteskind van de pensioencommissie zal meer inzicht moeten bestaan op de te verwachten demografische ontwikkelingen. Een verraderlijk element bij dit alles is dat in de beginfase van de regeling een achterstand in de dekking van aanspraken - als gevolg van het gekozen financieringsstelsel - zal ontstaan en groeien, die zich eerst vele jaren later zal stabiliseren. Hierdoor zal in de groene jaren van de regeling het niveau van de werkelijke lasten, waarmee op den duur gerekend moet worden, worden gecamoufleerd.